

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1936 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 11 mars 1936 till riksdagen avlämnad proposition, nr 209, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, *dels*, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit riksdagen att antaga här nedan infört förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar, *dels ock* anhållit om riksdagens yttrande beträffande ett å den internationella arbetsorganisationens konferens år 1934 antaget förslag till konvention angående ersättning för yrkessjukdomar.

Beträffande lydelsen av konventionsförslaget får utskottet hänvisa till den vid propositionen såsom Bilaga B (sid. 30—32) fogade svenska översättningen av förslaget (fullständig översättning av originaltexten till förslaget återfinnes i bilaga till propositionen nr 84 till 1935 års riksdag, sid. 19—22).

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom första kammaren av herr *Hagman* väckt motion, nr 341, däri hemställts, att riksdagen i den uti propositionen föreslagna lagens 1 §, som innehölle en förteckning över de ämnen, som kunde medföra yrkessjukdomar, måtte intaga även ämnet terpentin.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för propositionen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Propositionen innehåller inledningsvis en redogörelse för gällande bestämmelser (sid. 5—6). Den svenska lagstiftningen rörande försäkring för yrkessjukdomar överensstämmer med en å internationella arbetsorganisationens sammanträde år 1925 antagen konvention angående ersättning för yrkessjukdomar, vilken konvention Sverige (samt intill $\frac{1}{1}$ 1936 27 andra stater) ratificerat.

Vid arbetsorganisationens konferens i Genève år 1934 antogs ett förslag till reviderad konvention i ämnet. En redogörelse för konventionsförslagets innehåll och för tidigare behandling av detsamma i vårt land har lämnats å sid. 6—7 i propositionen.

Lagförslaget.

Förslag till revision av gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar har, i enlighet med uppdrag av Kungl. Maj:t, den 14 december 1935 framlagts av *socialstyrelsen*, *riksförsäkringsanstalten* och *medicinalstyrelsen* gemensamt. Ämbetsverkens utlåtande samt protokoll från gemensamt sammanträde med ämbetsverken har såsom Bilaga C fogats vid propositionen (sid. 33—68).

Över ämbetsverkens förslag hava yttranden avgivits av försäkringsrådet samt åtskilliga sammanslutningar (se sid. 9 i propositionen).

Med ledning av yttrandena har ämbetsverkens förslag därefter blivit föremål för överarbetning inom socialdepartementet.

Departementsförslaget har i propositionen behandlats under huvudrubrikerna »Utvidgningens omfattning (1 §)» (sid. 9—23) samt »Förslaget i övrigt» (sid. 23—29).

Föredragande departementschefens, statsrådet Möllers, uttalanden återfinnas i propositionen å följande sidor: i fråga om avdelningen »Utvidgningens omfattning (1 §)» under rubrikerna allmänna synpunkter (sid. 11—12), vissa inre sjukdomar (sid. 15—16), hudsjukdomar (sid. 18—19), vissa sjukdomar genom mekanisk inverkan (sid. 20) och smittsamma sjukdomar hos sjukvårdspersonal (sid. 22—23) samt i fråga om avdelningen »Förslaget i övrigt» under 3 § (sid. 24—25), 5 § (sid. 25—26), 7 och 9 §§ (sid. 27) samt övergångsbestämmelserna (sid. 28—29).

Lagrådets yttrande har intagits i proposition å sid. 69—71 samt departementschefens anförande i anledning av nämnda yttrande å sid. 72—74.

Utskottet.

Vid prövning av det genom förevarande proposition framlagda förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar har utskottet icke funnit skäl till erinran mot detsamma i annat hänseende än beträffande övergångsbestämmelserna.

Med hänsyn härtill finner utskottet icke erforderligt att i fråga om lagförslaget till särskild behandling upptaga andra spörsmål än dels frågan om ändring av 1 § i enlighet med det i motionen I: 341 framställda yrkandet och dels frågan om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna.

Yrkandet i motionen.

I motionen I: 341 har, som ovan nämnts, hemställts, att i lagens 1 § måtte bland ämnen, som kunna medföra yrkessjukdom, upptagas även ämnet *terpentin*.

Ämbetsverken hava icke medtagit *terpentin* i sitt förslag. Under rubriken »Vissa sjukdomar i inre organen» har anförts, bland annat:

Bland åtskilliga andra ämnen har uppgivits, att även *terpentin* visat sig kunna medföra inre sjukdom genom inverkan av *terpentinångor*. Såvitt det etiologiska sambandet här är känt, synas dock dylika sjukdomar, åtminstone i

den mån de äro förorsakade av kända ingredienser, i allmänhet vara ganska övergående. De torde ock i allmänhet kunna förekommas genom lämpliga åtgärder.

Under rubriken »Hudsjukdomar» hava omnämmts vissa på ämbetsverkens uppdrag av medicine licentiaten G. Boström och civilingenjören C. Topelius utförda undersökningar angående förekomsten i vårt land och verkningarna av vissa yrkesåkommor. I en å sid. 45—46 i propositionen intagen tabell hava ur nämnda undersökningar upptagits vissa fall av eksem eller dermatit, tillhoppa 415, av vilka 172 angåvos vara förorsakade av terpentin.

Härom hava ämbetsverken yttrat:

Här upptagna fall av *terpentineksem* hava enligt lämnade uppgifter merendels inträffat i måleriyrket. De föranledas dels av handskandet med terpentin i och för själva arbetet, dels i stor utsträckning av dess användning efter slutat arbete såsom reningsmedel. Terpentin kommer ju emellertid — likasom bensin, fotogen m. m. — ofta till användning även i andra verksamheter och i hemmen. Närmare undersökningar hava visat, att olika slags terpentin — likasom olika oljor — ha mycket olika inverkan, beroende av dess ursprung och vidtagna reningsprocesser. Den »bättre» terpentinen anses i regel ofarlig. Allteftersom i övrigt terpentin har olika sammansättning, växla av densamma föranledda åkommor från fall till fall.

Ämbetsverken hava vidare beträffande hudsjukdomar i allmänhet anfört:

Ämbetsverken anse det av synnerlig vikt, att, medan viss erfarenhet kan vinnas inom yrkessjukdomsförsäkringen även beträffande denna för densamma hittills så gott som okända sjukdomsgrupp, de ifrågavarande sjukdomarna från skyddssynpunkt noga uppmärksammas, och att härutinnan med stöd bland annat av de i detta ärende gjorda undersökningar vidtagas så verksamma och effektiva åtgärder som låter sig göra.

Departementschefen har under rubriken »Vissa inre sjukdomar» anfört, att det kunde ifrågasättas att i lagens 1 § (som enligt departementsförslaget icke upptager terpentin) medtaga vissa andra i ämbetsverkens utredning diskuterade ämnen än dem ämbetsverken föreslagit. Med hänsyn bland annat till de begränsade möjligheterna att i de enskilda fallen klarlägga sambandet mellan dylika hälsofarliga ämnen och sjukdomar, som de kunde framkalla, hade departementschefen emellertid icke funnit sig böra gå utöver ämbetsverkens förslag i detta hänseende. Under rubriken »Hudsjukdomar» har departementschefen anfört, att vid valet av farliga ämnen, som skulle upptagas såsom medförande sådana yrkessjukdomar, syntes man böra medtaga endast dem, vilka såsom även framkallande inre sjukdomar vore avsedda att upptagas i lagen.

Enligt vad utskottet inhämtat pågå för närvarande genom socialstyrelsens försorg undersökningar rörande förekomsten av yrkesskador på grund av användning av terpentin samt rörande beskaffenheten av olika terpentinsorter.

Utskottet anser, att skäl icke blivit förebragta, som böra föranleda riksdagen att för närvarande intaga annan ståndpunkt än ämbetsverken och departementschefen till frågan, huruvida ämnet terpentin skall medtagas i den i lagens 1 § gjorda ämnesuppräknningen.

Utskottet.

Emellertid vill utskottet uttala den förhoppningen, att den genom socialstyrelsens försorg igångsatta utredningen rörande förekomsten av yrkesskador på grund av användning av terpentinsorter samt rörande beskaffenheten av olika terpentinsorter så snart som möjligt slutföres. Utskottet förväntar, att, om det skulle visa sig vara erforderligt, åtgärder vidtagas för att förhindra, att terpentinsorter, vilkas begagnande kan medföra hälsofara, komma till användning.

Övergångsbestämmelserna.

De i *ämbetsverkens* lagförslag upptagna övergångsbestämmelserna hava följande lydelse:

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937, men skall i fråga om sådan sjukdom, som icke finnes upptagen i nu gällande lag, icke äga tillämpning, därest sjukdomen yppats före nämnda dag, och ej heller beträffande dylik sjukdom, som yppats senare, därest arbetaren icke efter lagens ikraftträdande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för inverkan av den art, som framkallat sjukdomen.

I fråga om yrkessjukdom, framkallad av stendamm, skall bestämmelsen i 3 § äga tillämpning, därest den i samma paragraf i gällande lag omnämnda tiden av ett år icke redan utlöpt vid ikraftträdandet av denna lag.

T. f. byråchefen Stenholm var inom ämbetsverken av skiljaktig mening och ansåg, att andra stycket icke borde hava upptagits i förslaget (se sid. 68 i propositionen).

Ämbetsverkens förslag har på förevarande punkt tillstyrkts av *försäkringsrådet*. *Grov- och fabriksarbetareförbundet* har anslutit sig till reservantens mening.

Departementschefen har med vissa formella jämkningar godtagit första stycket i ämbetsverkens förslag. I fråga om andra stycket har departementschefen anfört:

Jag har icke ansett mig böra biträda vad ämbetsverken i andra stycket föreslagit. Bestämmelsen ifråga skulle innebära, att den rörande silikos i 3 § föreslagna utsträckta tiden icke skulle komma de arbetare till godo, vilka väl varit sysselsatta i för silikos farligt arbete efter den 1 januari 1931 och således omfattats av försäkringen men vilka sedermera upphört med det farliga arbetet före den 1 januari 1936. Jag vill erinra, att jämlikt övergångsbestämmelserna till gällande lag en arbetare, hos vilken yrkessjukdom yppats efter lagens ikraftträdande, kunde erhålla full ersättning enligt lagen även om arbetaren blott någon enda dag efter ikraftträdandet varit sysselsatt i farlig verksamhet och det därför med visshet kunde sägas att sjukdomen framkallats under tid, då försäkringen icke var gällande. Vid jämförelse härmed synes det obilligt att nu av andra och uteslutande formella skäl förvägra vissa arbetare, vilka när deras sjukdom grundlades voro omfattade av försäkringen, möjligheten att göra deras rätt enligt försäkringen gällande.

Inom *lagrådet* har anmärkts, att det framstode som ett, principiellt sett, icke tillrädligt avsteg från vedertagna grundsatser om lagars tillbakaverkande kraft att, på sätt som skett i propositionens lagförslag, med retroaktiv verkan frånträda en i lag given reglering. Av en ledamot har framhållits, att utgående försäkringspremier för yrkessjukdom, framkallad genom stendamm,

måste antagas röna inverkan av att bestämmelsen i 3 § göres retroaktiv. Ett övergångsstadgande av den innebörd ämbetsverken föreslagit förordades därför.

Departementschefen har i anledning av vad inom lagrådet anförts yttrat, bland annat:

Såsom jag i remissprotokollet erinrade äro redan övergångsbestämmelserna till gällande lag av tillbakaverkande natur, i det arbetsgivarna kunna nödgas med sina försäkringsavgifter bekosta ersättning för sjukdomar vilka grundlagts under kanske åtskilliga år före lagens ikraftträdande. Då någon i nu förevarande hänseende avgörande skillnad knappast synes mig föreligga mellan att återuppliva en förlorad rätt och att medgiva möjlighet till förvärv av ny rätt, grundad på omständigheter i förfluten tid, anser jag icke erforderligt att det av lagrådet förordade stadgandet införes i lagförslaget.

Utskottet anser det vara ett icke tillrådligt avsteg från vedertagna grundsatser om lagars tillbakaverkande kraft, om den föreslagna bestämmelsen i 3 § i vad den angår yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av stendamm, gives retroaktiv verkan. Det må erinras därom, att av den ena parten i rättsförhållandet utkräves en ekonomisk prestation, från vilken han enligt gällande lag var uttryckligen befriad, samt att en retroaktiv bestämmelse i förevarande hänseende torde inverka på försäkringspremierna för ifrågavarande yrkessjukdom.

Utskottet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner sig utskottet icke kunna tillstyrka riksdagen att antaga de i propositionens lagförslag upptagna övergångsbestämmelserna i oförändrat skick. I enlighet med lagrådets tillstyrkan föreslår utskottet, att till sistnämnda bestämmelser fogas ett andra stycke av samma innebörd, som givits åt andra stycket av övergångsbestämmelserna i ämbetsverkens förslag. Viss formell jämkning har emellertid ansetts böra vidtagas i nämnda förslag.

Yttrande beträffande 1934 års konventionsförslag.

I propositionen har Kungl. Maj:t, såsom ovan nämnts, anhållit om riksdagens yttrande beträffande 1934 års konventionsförslag.

Departementschefen har härom anført:

Därest föreliggande lagändringsförslag genomföres kommer yrkessjukdomsförsäkringen här i landet att erhålla en omfattning, som helt täcker tillämpningsområdet för 1934 års konvention i ämnet. Med hänsyn härtill förordar jag att konventionen ratificeras.

Enär det av utskottet tillstyrkta lagförslaget erhållit en omfattning, som helt täcker tillämpningsområdet för 1934 års konventionsförslag angående ersättning för yrkessjukdomar, anser utskottet, att ifrågavarande konventionsförslag bör ratificeras av Sverige.

Utskottet.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, med förklarande att det i förevarande proposition framlagda förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Häri genom förordnas, att 1, 3, 5, 7 och 9 §§ lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Den, som jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete är försäkrad för skada till följd av sådant olycksfall, skall anses vara försäkrad jämväl för yrkessjukdom, som uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av

arsenik eller förening därav,
bly eller legering eller förening därav,
kvikksilver eller amalgam eller förening därav,
fosfor eller förening därav,
stendamm,

bensol eller någon av dess homologer (såsom toluol eller xylool) eller något av deras nitro- eller aminoderivat (såsom nitrobensol eller trinitro-toluol, anilin eller parafenyldiamin),

halogenderivat av kolväten av den alifatiska serien (såsom kloroform eller trikloretylen),

koloxid,
cyan eller förening därav,
klor, hypoklorit eller klorkalk,
kloramin,
nitrosa gaser,
kromsyra eller förening därav,
strålände värme eller ljus,
röntgenstrålar, radium eller annat radioaktivt ämne,
mjältbrandssmitta.

Såsom yrkessjukdom omfattad av försäkringen skall jämväl anses här nedan angiven sjukdom, där den uteslutande eller till övervägande del förorsakats av den försäkrades arbete, nämligen:

1) smittsam sjukdom, som omförmäles i 2 § epidemilagen den 19 juni 1919 eller varom förordnande utfärdats enligt 24 § samma lag, därest arbetet består i yrkesmässigt meddelande eller utövande av sjukvård eller barnmorskevård eller utgöres av medicinsk undersökning å laboratorium, som står under allmän tillsyn;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) primär hudkräfta (kancer).

Beträffande försäkringen i vad den avser dylika yrkessjukdomar skola bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete äga motsvarande tillämpning, dock med iakttagande av vad nedan stadgas.

Arbete i verksamhet, där fara föreligger för yrkessjukdom, som här avses, benämnes i denna lag farligt arbete.

3 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom skall icke utgå, med mindre arbetaren inom ett år eller vad angår yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av stendamm, röntgenstrålar eller radioaktivt ämne, inom tio år före dagen för sjukdomens yppande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där fara föreligger för sjukdomen.

5 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom utbetalas av den försäkringsinrättning, där arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete; dock skall, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd i farligt arbete, ersättningen utbetalas av den försäkringsinrättning, där arbetaren på grund av dylik anställning senast var försäkrad jämlikt berörda lag.

Har arbetaren inom i 3 § angiven tidrymd varit på grund av anställning i farligt arbete jämlikt omförmälda lag försäkrad i mer än en försäkringsinrättning, skall kostnaden för ersättningen fördelas mellan försäkringsinrättningarna i förhållande till den tid försäkringen i envar av dem sålunda omfattat. Dock är, därest sjukdomen med säkerhet kan anses ådragen under visst bestämt arbete eller viss bestämd tid, försäkringsinrättning, vari arbetaren icke under nämnda arbete eller tid var försäkrad, befriad från deltagande i kostnaden. Vad i detta stycke sägs skall ej gälla, där annan överenskommelse träffats.

7 §.

Rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom är förfallen, därest icke inom två år från dagen för sjukdomens yppande eller från den senare tidpunkt, då arbetaren erhöll vetskap om sjukdomens art, eller, där sjukdomen inom tid som nu sagts föranlett arbetarens död, inom två år från dödsdagen underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete lämnats arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riksförsäkringsanstalten eller försäkringsrådet eller, där försäkringsbolag jämlikt 5 § första stycket är skyldigt att utbetala ersättningen, hos anstalten, rådet eller bolaget.

9 §.

Till ledning vid bedömandet, huruvida yrkessjukdom, som avses i 1 §, är för handen, utfärdar Konungen en förteckning, upptagande dels de sjukdomsformer, vilka bruka framkallas genom sådan inverkan, som i första stycket av nämnda paragraf sägs, dels ock de slag av verksamhet, vari såväl

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

dessas sjukdomsformer som de i andra stycket av samma paragraf omförmälda sjukdomar bruka framträda.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937 men skall icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som icke omfattas av nu gällande lag, därest sjukdomen yppats före nämnda dag, och ej heller beträffande dylik sjukdom, som yppats senare, därest arbetaren icke efter lagens ikraftträdande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där fara föreligger för sjukdomen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937 men skall icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som icke omfattas av nu gällande lag, därest sjukdomen yppats före nämnda dag, och ej heller beträffande dylik sjukdom, som yppats senare, därest arbetaren icke efter lagens ikraftträdande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där fara föreligger för sjukdomen.

I fråga om yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av stendamm, skall 3 § i nu gällande lag fortfarande äga tillämpning, därest den i samma paragraf omförmälda tiden av ett år redan utlöpt den 1 januari 1937.

B. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte meddela, att riksdagen för sin del icke haft något att erinra mot föredragande departementschefens till statsrådsprotokollet gjorda uttalande beträffande det å den internationella arbetsorganisationens konferens år 1934 antagna förslaget till konvention angående ersättning för yrkessjukdomar.

Stockholm den 30 april 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder**, *Frändén, Gustaf Tamm, Sam Larsson, Hagman, Olof Carlsson* och *Carlström**;

från andra kammaren: herrar *Hage, Johanson* i Hallagården, *Olovson* i Västerås, *Petersson* i Hällbacken, *Sandström* i Sollefteå, *Molander**, *Hassler** och *Thorell*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Linder, Hagman, Olof Carlsson, Hage, Olovson* i Västerås, *Petersson* i Hällbacken och *Molander*,

vilka ansett, att Kungl. Maj:ts lagförslag bort utan det av utskottets majoritet föreslagna tillägget till övergångsbestämmelserna tillstyrkas.